

**OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE**
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

DOLNOŚLĄSKIE

3423

1. Obiekt

367/1

SPICHLERZ
W ZESPOLE FOLWARCZNYM RIEBISCHHOF

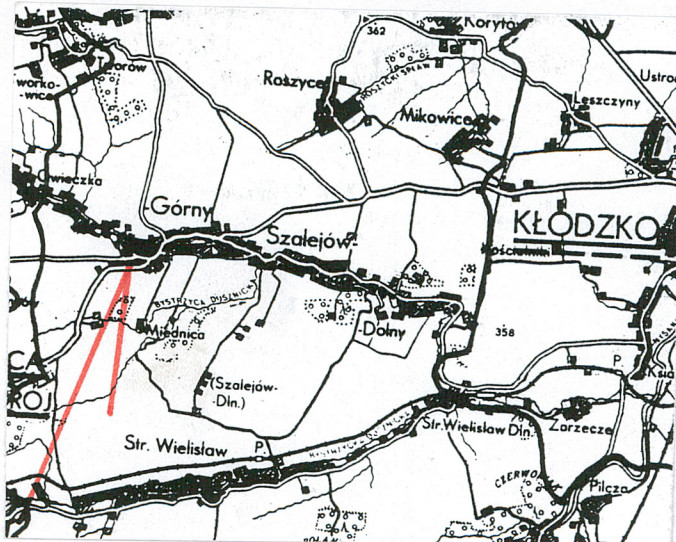
2. Czas powstania

XVII, 2 poł. XVIII,
pocz. XX w

3. Miejscowość

SZALEJÓW GÓRNY

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Szalejów Górny 64
57-314 Szalejów Górny

nr hipoteczny działka nr 1053/1

5. Przynależność administracyjna

województwo wałbrzyskie

gmina Kłodzko

pow. Kłodzko

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Swedlerdorph — 1269, Suedlersdorph
— 1274, Villa Schweidlerdorff — 1334,
Ober Schwedeldorf do 1945.

7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975

województwo wrocławskie

powiat Kłodzko

8. Właściciel i jego adres

Agencja Własności Rolnej Skarbu
Państwa O.T. we Wrocławiu ul. Mińska 6

9. Użytkownik i jego adres

AWRSP O.T. we Wrocławiu Administracja
Zasobami..., Krosnowice Dolne z siedzibą
w Ławicy, 57-300 Kłodzko

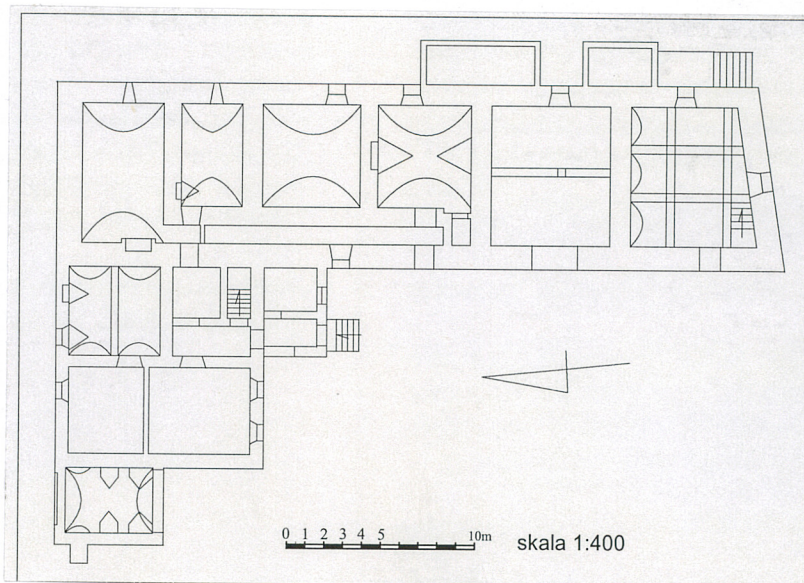
10. Rejestr zabytków

Nr

1694/WZ

data

31.12.1998

Historia

Dzieje wsi i dóbr — patrz karta zespołu

Historia budynku

Brak bezpośrednich przekazów odnoszących się do dziejów budowli. Jednak analiza planu i układu murów pozwala na wyodrębnienie głównych faz jej powstawania.

Najstarsze mury zachowały się w północnej części piwnic. Jedno z pomieszczeń tej części jest przykryte kamiennym sklepieniem ostrołucznym z zachowanymi odciskami desek krążyn. W północnej ścianie pomieszczenia zachowany jest zamurowany podczas następnej fazy budowlanej otwór wejściowy. Do tego pomieszczenia w następnej fazie, która nastąpiła stosunkowo szybko, dobudowano od północy i południa dwa sklepienie kolebkowe pomieszczenia. Forma kamiennego sklepienia ostrołucznego i kamiennych sklepień kolebkowych schodzących nisko ku ławie fundamentowej pozwala przypuszczać, że budowa i rozbudowana nastąpiły w XVII w. lub najpóźniej na pocz. XVIII w. Nie jest znane przeznaczenie budynku (może była to siedziba szlachecka), którego część stanowiły piwnice. O takim przeznaczeniu tych pomieszczeń świadczy pozostawienie nieotynkowanych śladów po konstrukcji sklepień i umieszczenie otworów okiennych wysoko, niemal w strzałce sklepień. Być może budynek ten sięgał jeszcze w stronę zachodnią lecz bez badań architektonicznych nie można tego stwierdzić z całą pewnością, podobnie jak nie jest możliwe określenie z całą pewnością jego ówczesnej funkcji.

Piwnice wykorzystano następnie przy gruntownej przebudowie budynku na spichlerz, której dokonano w drugiej połowie XVIII w., jak można sądzić po zachowanym skromnym detalu architektonicznym. Zapewne miało to miejsce w czasie, gdy sąsiadujące z sobą folwarki *Engelhof* i *Riebischhof* należały do hrabiego Antoniego von Haugwitz. Wówczas to rozbudowano budynek w kierunku południowym i zachodnim, nadbudowano górne kondygnacje i ujednolicono elewacje. Jakież prace budowlane prowadzono również w skrzydle północno-zachodnim. Ich pozostałością są sklepienia piwnic z zachowanym reliktem klatki schodowej prowadzącej w kierunku zachodnim. Z tego też czasu może pochodzić dawny sklepiony przejazd bramny, nad którym znajduje się pomieszczenie przykryte sklepieniem krzyżowym.

Sytuacja

Spichlerz [nr 1 na planie sytuacyjnym] wznosi się w północno-wschodnim narożniku majdanu gospodarczego, nad rzeką Bystrycą Dusznicką, od wschodu przylega doń ogród gospodarczy. Elewacja wschodnia zagłębiona w gruncie prawie do wysokości otworów przyziemia.

Materiał, technika, konstrukcja

Ściany z kamienia łamanego łączonego zaprawą wapienną, uzupełnienia z cegły.

Sklepienia. Ostrołuczne w jednym pomieszczeniu piwnic spichlerza. Kolebkowe w piwnicach części północnej spichlerza. Żaglaste w części południowej spichlerza. Żaglaste na gurtach w przyziemiu skrzydła północno-zachodniego. Kolebkowe z wysoko wciętymi lunetami w dawnej bramie przejazdowej. Krzyżowe nad pomieszczeniem na piętrze nad bramą przejazdową.

Stropy. Drewniane, płaskie z podsufitką i zachowaną stiukową dekoracją o neobarokowych formach w skrzydle północno-zachodnim. Drewniane, płaskie z gładką podsufitką w kondynacji mieszkalnej spichlerza. Drewniane, belkowe w kondygnacjach magazynowych spichlerza.

Więźba dachowa. W spichlerzu wsparta na belkach podciągów ostatniej kondygnacji magazynowej spichlerza. Krokwió-jętkowa z dwoma rzędami stojących słupów stolcowych usztywnianych mieczami.

Dach spichlerza dwuspadowy, kryty dachówką karpiówką, podwójnie w „koronkę”.

W skrzydle północno-zachodnim więźba dachu mansardowego z wystawkami i dachu jednospadowego nad przejazdem bramnym. Kryta dachówką karpiówką.

Podłogi — w przyziemiu i piwnicach kamienne płyty, wyżej podłogi z desek.

Schody — wewnętrzne w skrzydle północno-zachodnim, drewniane zabiegowe. W spichlerzu drewniane, jednobiegowe. W przybudówce w narożniku kamienne, jednobiegowe ze stalową balustradą.

Otwory okien i drzwi o wykroju prostokąta, częściowo ujęte w kamienne, sfazowane opaski. W oknach przyziemia spichlerza zachowane przewlekane kraty.

<p>14. Kubatura</p> <p>spichlerz ok. 2.700 m³ skrzydło płn.-zach. ok. 950 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>spichlerz ok. 945 m² skrzydło płn.-zach. ok. 354 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Spichlerz i mieszkania</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Spichlerz i mieszkania</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Po 1945 r. prowadzono remonty bieżące. W kondygnacji drugiej spichlerza urządzono mieszkania. Do elewacji wschodniej dobudowano pomieszczenia gospodarcze. Wokół budynku wymurowano kilka szamb.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcja dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Konstrukcja ścian osłabiona z widocznymi spękaniami, zwłaszcza w ścianie wschodniej.</p> <p>Wieżba dachowa w stanie dobrym. Pokrycie dachu z licznymi ubytkami, zwłaszcza nad skrzydłem północno-zachodnim.</p> <p>Widoczne zamakanie ścian spowodowane wadliwym odprowadzeniem wody opadowej oraz zalaniem wnętrza do wysokości ok. 1,6 m przez powódź w lipcu 1998 r.</p> <p>Liczne ubytki w tynku.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> •wpisać budynek do rejestru zabytków •przeprowadzić remont budynku •przed remontem budynku przeprowadzić badania architektoniczno-archeologiczne •osuszyć budynek po powodzi •jak najszybciej uzupełnić ubytki w pokryciu dachu •przejrzeć i naprawić obróbki blacharskie •uregulować stosunki wodne w sąsiedztwie budynku •uzupełnić ubytki tynku •odsunąć szamba od budynku i rzeki 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

Knie J.G: *Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königlichen Preuss. Provinz Schlesien*. Breslau 1845.
Słownik geografii turystycznej Sudetów. Tom XV. Wrocław 1994, s. 438–439.
Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*. T. IX, Brieg 1789, s. 357.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst Ewa Jędrzejewska, IX. 1998

plany, rysunki Piotr Jędrzejewski, IX. 1998

zdjęcia fotograficzne Piotr Jędrzejewski, IX. 1998

miejsce przechowywania negatywów — archiwum autora

PRACOWNIA DOKUMENTACJI ZABYTKÓW

Ewa i Piotr Jędrzejewscy

ul. Owsiana 1/1

53-513 Wrocław, tel. 61-78-59

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładki do kart ewidencyjnych - szt. 5

1. Miejscowość, gmina, województwo S Z A L E J Ó W G Ó R N Y gm. Kłodzko, woj. wałbrzyskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM RIEBISCHHOF	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) C. d. tekstu rubryki 12 Historia i 13 Opis.
---	--	---

c.d. rubryki nr 12 Historia

Dach skrzydła był znacznie niższy, co poświadczają zachowane na poddaszu fragmenty pierwotnej dekoracji elewacji zachodniej spichlerza.

Kolejna faza budowlana to pocz. XX w. gdy przebudowano skrzydło północno-zachodnie. Zmieniono wówczas dach na dach mansardowy z mieszkalnym poddaszem podnosząc wysokość budynku. U zbiegu skrzydła północno-zachodniego i spichlerza wybudowano mieszczącą wejście i werandę przybudówkę. We wnętrzu wybudowano nową klatkę schodową prowadzącą z przyziemia na I kondygnację skrzydła. W tym czasie przeprowadzono kapitalny remont konstrukcji stropów spichlerza z wykorzystaniem starych elementów.

Po 1945 r. dokonano dalszych przebudów, które polegały przystosowaniu części północno-zachodniej na cele biurowe i mieszkalne, adaptacji II kondygnacji spichlerza na mieszkania, dobudowaniu od wschodu komórek gospodarczych i zastąpieniu w jednym z przęseł przyziemia spichlerza sklepienia żaglastego wspartym na kolumnie stropem płaskim.

*c.d. rubryki nr 13 Opis***Rzut**

Na rzucie zbliżonym do litery L z wyodrębnioną trapezową częścią wschodnią budynku spichlerza. Skrzydło północno-zachodnie zakończone cofniętym od strony południowej zbliżonym do kwadratu prostokątem bramy przejazdowej. U zejścia skrzydła ze spichlerzem niewielka prostokątna dobudówka wejścia. Przyziemie spichlerza w układzie dwutraktowym z asymetrycznym, wąskim traktem korytarzowym od zachodu, który pierwotnie przechodził wzdłuż całego budynku. Trakt wschodni, z pomieszczeniami użytkowymi przyziemia podzielony na sześć części o zróżnicowanej szerokości. Górne kondygnacje spichlerza pierwotnie w układzie jednotraktowym z rzędem słupów wzdłuż dłuższej osi budynku. W kondygnacji mieszkalnej spichlerza układ ten częściowo zaburzony ściankami działowymi. Przyziemie skrzydła mieszkalnego o nieumiarowym układzie dwu i trójtaktowym, powtórzonym w pozostałych kondygnacjach, gdzie dodatkowo wstawione ścianki działowe.

Bryła

Rozczłonkowana z dominującym, prostopadłościennym, nakrytym dachem dwuspadowym masywem spichlerza i przylegającym do północno-zachodniego narożnika cofającym się uskokowo skrzydłem, nakrytym dachem mansardowym z przybudówką wejścia od strony majdanu.

Elewacje

Gładkie, bez podziałów pionowych i poziomych, zwieńczone wyładowanym gzymsiem.

Elewacja wschodnia — trzykondygnacyjna, (kondygnacja przyziemia przesłonięta gruntem) dziewięcioosiowa z regularnym rytmem prostokątnych, leżących, pierwotnych okien spichlerza w kamiennych i tynkowych opaskach w trzeciej kondygnacji.

W drugiej kondygnacji identyczne okna w co drugiej osi. W kondygnacji przyziemia pierwotny rytm okien zakłócony przez przebudowy związane ze zmianą funkcji budynku, przesłonięty dodatkowo przez dobudówki. W części północnej, na poziomie gruntu szczelinowe otwory okienne w kamiennych obramieniach.

Elewacja północna

— część spichlerza — trzyosiowa, zwieńczona trójkątnym szczytem podzielonym dwoma lizenami z prostokątnym oknem w kamiennym, uszakowym obramieniu ze zgeometryzowanymi kampanulami i półokrągły otworem w szczycie.

— część mieszkalna — dwukondygnacyjna, pięcioosiowa. Otwory okienne prostokątne, w drugiej kondygnacji w profilowanych opaskach. W skrajnej osi zachodniej zamurowany okrągłoluczny otwór bramy przejazdowej w wydatnej kłincowej opasce z kluczem. Ponad bramą zamurowany z wnęką otwór okienny w profilowanej opasce.

W połaci mansardowej dachu dwie lukarny zamknięte łukiem odcinkowym

Elewacja zachodnia — czterokondygnacyjna, dziewięcioosiowa od strony majdanu gospodarczego. Trzy pierwsze osie spichlerza przesłonięte skrzydłem zachodnim — w pierwszej osi budynek bramy, w drugiej osi dwukondygnacyjna część mieszkalna, w trzeciej dobudowany przedsionek wejściowy z werandą w drugiej kondygnacji. W przyziemiu spichlerza w co drugiej osi nieregularne otwory wejściowe, wyżej prostokątne okna kondygnacji mieszkalnej, w trzeciej i czwartej kondygnacji okna jak w kondygnacji trzeciej elewacji wschodniej.

Elewacja południowa — w pierwszej osi trzykondygnacyjny jednoosiowy budynek dawnej bramy przejazdowej, w dwóch następnych osiach dwukondygnacyjna część mieszkalna z lukarną w mansardzie, w czwartej i piątej osi przedsionek wejściowy z przeszkloną werandą w drugiej kondygnacji. Ściana szczytowa spichlerza czterokondygnacyjna zwieńczona szczytem jak w elewacji północnej. W skrajnych osiach drugiej i trzeciej kondygnacji prostokątne otwory załadownicze.

Wnętrza

W kondygnacji trzeciej i czwartej spichlerza zachowany pierwotny układ wnętrz magazynowych. W skrzydle północno-zachodnim zachowana dekoracja stropów pomieszczeń mieszkalnych.

Instalacje

Elektryczna, wodociągowa, odgromowa, kanalizacja — szamba.

1. Miejscowość, gmina, województwo SZALEJÓW GÓRNY gm. Kłodzko, woj. wałbrzyskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM RIEBISCHHOF	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Spis ilustracji, mapa, sytuacja
---	--	---

Spis ilustracji

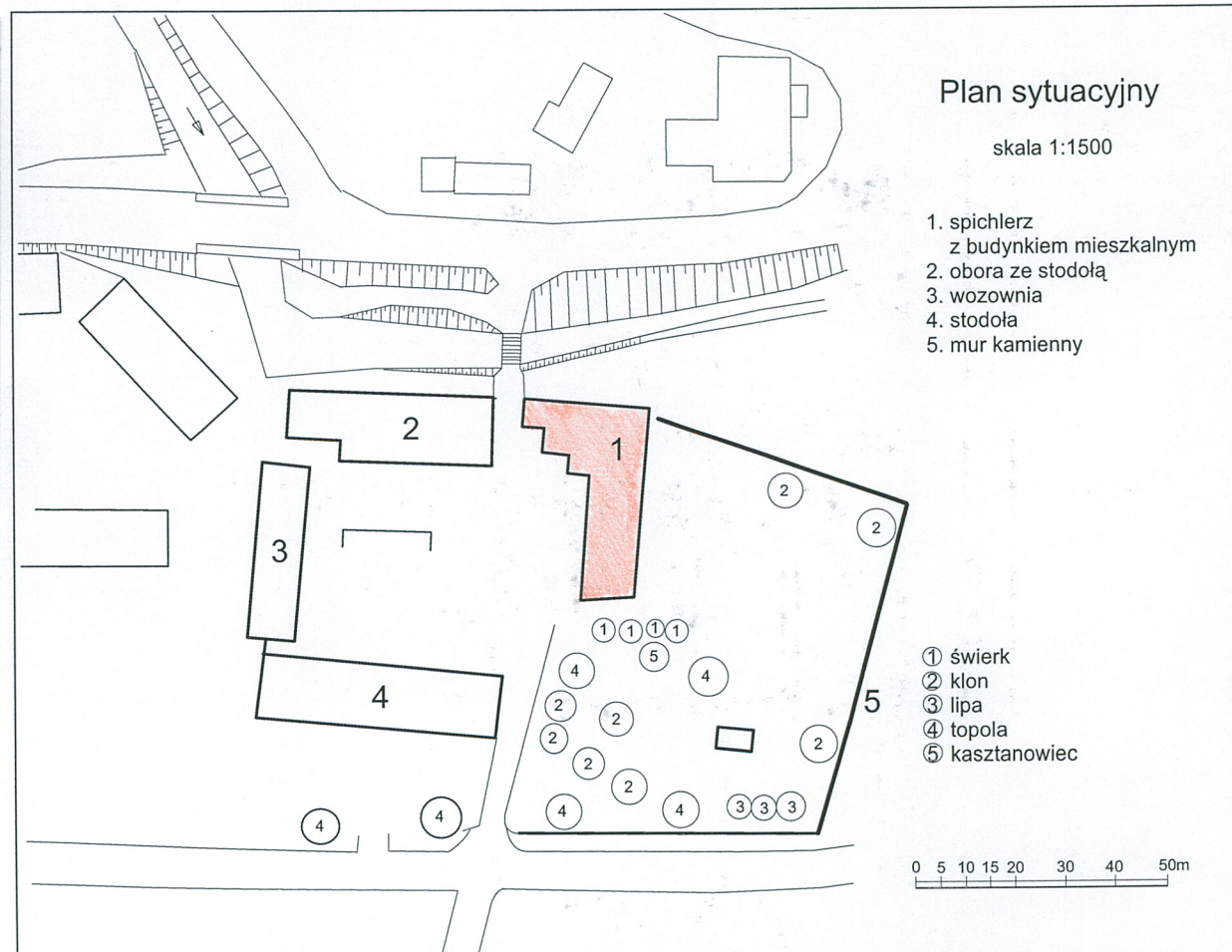
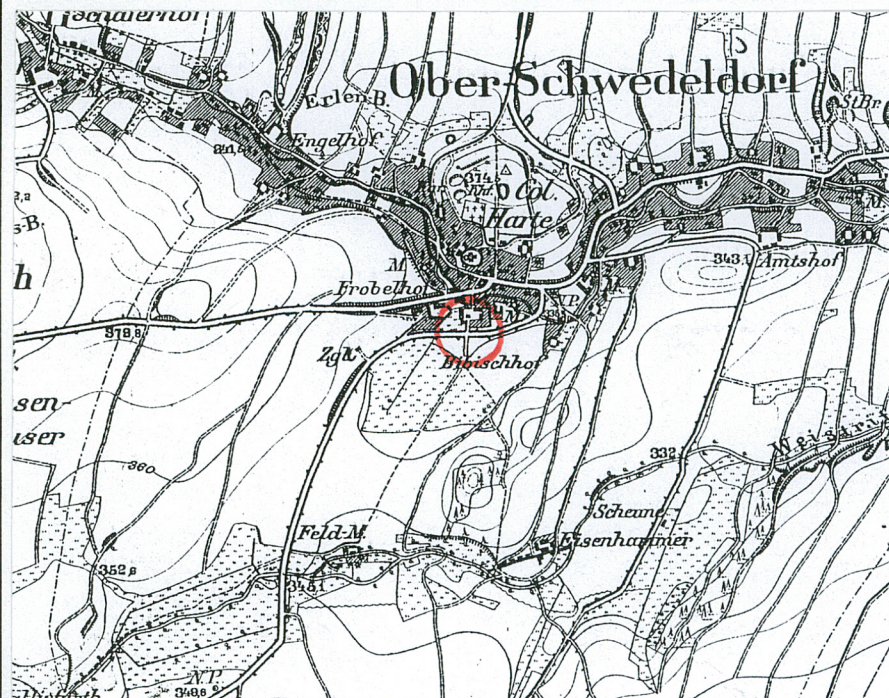
- I. Orientacja. Mapa topograficzna w skali 1:100 000
- II. Rzut przyziemia w skali 1:400.
- III. Mapa topograficzna w skali 1:25 000, pomiar 1884.
- IV. Sytuacja, skala ok. 1:1500.
- V. Rzut przyziemia w skali 1:200.

Fotografie współczesne

1. Widok ogólny spichlerza z majdanu.
2. Widok z południowego wschodu.
3. Widok z północnego wschodu.
4. Elewacja wschodnia.
5. Elewacja północna.
6. Szczyt elewacji północnej spichlerza.
7. Szczyt elewacji południowej spichlerza.
8. Dekoracja szczytu północnego spichlerza.
9. Północna elewacja części mieszkalnej — skrzydło północno-zachodnie.
10. Obramienia okien elewacji północnej spichlerza.
11. Zamurowany otwór w elewacji północnej bramy przejazdowej.
12. Sklepienie ostrołuczne w przyziemiu spichlerza.
13. Otwór okna w pomieszczeniu ze sklepieniem ostrołucznym przyziemia spichlerza.
14. Sklepienie kolebkowe w trzecim pomieszczeniu od północy w przyziemiu spichlerza.
15. Sklepienie kolebkowe w pierwszym pomieszczeniu od północy w przyziemiu spichlerza.
16. Otwór wejściowy do przyziemia w elewacji zachodniej spichlerza.
17. Rozglifienie okna w przyziemiu spichlerza.
18. Obramienia okna w przyziemiu spichlerza.
19. Balustrada schodów wejściowych, na pierwszym planie wtórnie użyty element wieńczący filar bramy.

20. Słup dźwigający strop w trzeciej kondygnacji spichlerza.
21. Konstrukcja kondygnacji magazynowej spichlerza.
22. Węzeł więźby dachowej.
23. Dekoracja stiukowa w pomieszczeniach mieszkalnych.
24. Klatka schodowa skrzydła północnego.

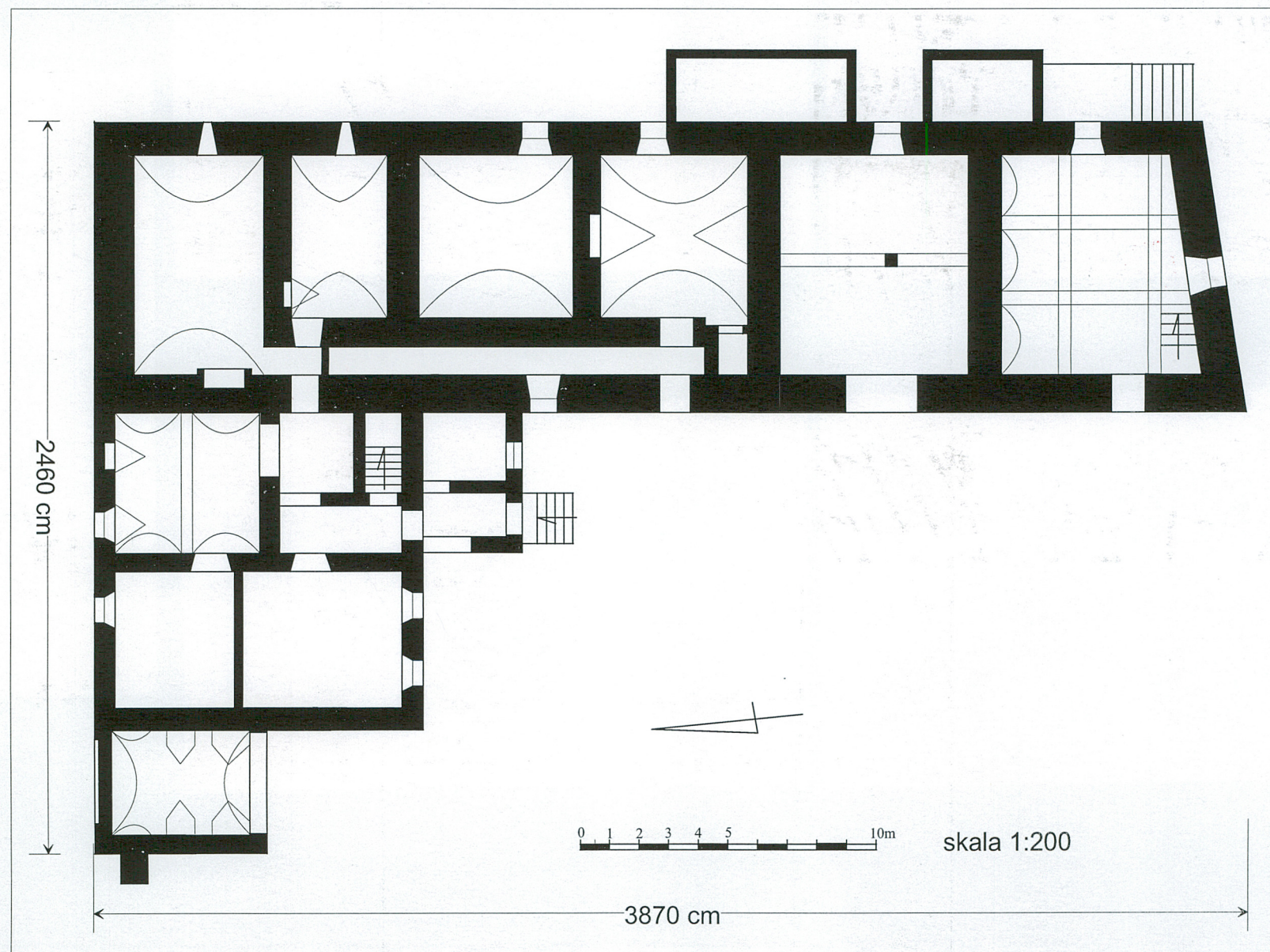

1. Miejscowość, gmina, województwo
SZALEJÓW GÓRNY
gm. Kłodzko, woj. wałbrzyskie

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM
RIEBISCHHOF

3. Zawartość wkladki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Plan 1:200, Ilustracje

2

3

4

5

6

1. Miejscowość, gmina, województwo
S Z A L E J Ó W G Ó R N Y
gm. Kłodzko, woj. wałbrzyskie

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM
RIEBISCHHOF

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Ilustracje

7

8

10

9

11

16

17

18

19

1. Miejscowość, gmina, województwo
S Z A L E J Ó W G Ó R N Y
 gm. Kłodzko, woj. wałbrzyskie

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM
RIEBISCHHOF

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
 Ilustracje

12

13

14

15

20

21

22

23

24